

3.1. Soupis úředníků komuny města Trevisa z roku 1335

Treviso, 28. července 1335

originál; latina; pergamen italského typu; š. 59,5 cm × v. 86,6 cm
MZA Brno, G 169 – RA Collaltů, kart. 5, inv. č. 154

Působení rodu Collalto bylo již od jeho samotného počátku úzce spjato s Trevisem. V době otonských císařů, kdy se v případě Rambalda I. poprvé objevuje titul „hrabě z Trevisa“, se město stalo jeho oficiálním sídlem a centrem celého, jemu svěřeného hrabství. Přestože zde hraběcí rod začal již záhy ztrácet výsadní postavení – nejprve ve prospěch místního biskupa, později ve prospěch komuny, formující se od poloviny 12. století – a postupně plně spojil svou existenci s budováním pozemkového panství na střední Piavě, přítomnost Collaltů v mocenských strukturách města lze pozorovat ještě během pokročilého Trecenta. Výše řečené platí i o době 30. let 14. století, kdy se Treviso stalo součástí rozsáhlého teritoriálního dominia dynastie Della Scala z Verony. Jedním z dokladů, svědčících o kontinuitě působení a prestiži Collaltů v rámci městských elit, je i seznam úředníků komuny z roku 1335.

V době jeho sepsání vládli v Trevisu bratři Alberto II. a Mastino II. della Scala, kteří se v té době nacházeli na vrcholu své moci. Nedlouho předtím se jim ve spojení s dalšími lokálními mocnostmi podařilo zhatit snahy českého krále Jana Lucemburského o vytvoření rodového dominia v severní Itálii. Během následné expanze se panství Scaligerů ještě více rozšířilo, a zahrnovalo tak již nejen celé Benátsko, ale zasahovalo také do Lombardie, Emílie a Toskánska. I v době jejich signorie v Trevisu sice nadále zůstaly zachovány tradiční komunální instituce jako úřad podesty či Velká rada (*Maggior Consiglio*), jejich autonomie byla nicméně výrazně okleštěna ze strany vládců města. Výběr úředníků komuny podléhal značně složitým mechanismům, které byly regulovány statuty, a navíc se často proměňovaly. Zjednodušeně lze říci, že speciální komise musela nejprve sestavit soupis kandidátů, kteří přicházeli v úvahu, a z nich se poté podle určitých pravidel losovala konkrétní jména, resp. skupiny jmen (KELLER 1990; HUSMANN 1991, s. 112–117). Ty byly konečně zaznamenány na velké archy pergamenu, z nichž jeden se dochoval v archivu Collaltů.

Náš dokument, označený jako *cronicha sive rodulus officiorum comunis Tervisii*, má v zásadě formu notářského instrumentu. V záhlaví nalezneme kromě invokace a datace také údaj, že

k losování došlo na zasedání Velké rady za účasti vikáře podesty Trevisa, jímž byl tehdy Pietro Dal Verme, loajální opora vládnoucí dynastie (VARANINI 1991, s. 184). Následují seznamy jednotlivých osob vybraných k příslušným úřadům na měsíce srpen, září a říjen 1335, v dolní části se pak nachází znamení a podpis notáře. Připomeňme, že k volbě došlo 28. července, tj. pouze několik dní před nástupem nových úředníků do funkce. Vlastní seznamy jsou strukturovány do tří sloupců a dále rozděleny na odstavce podle jednotlivých úřadů, které si mezi sebou dělili *milites* a *populares*. Není bez zajímavosti, že text obsahuje řadu doplňků a oprav, k jejichž provádění – vzhledem k přítomnosti množství odlišných písařských rukou – zřejmě docházelo postupně. Důvody těchto korekcí se neuvádějí; zpravidla se jen dozvídáme, že ta či ona osoba byla nahrazena jinou a že se tak stalo na příkaz vikáře podesty.

Jako první přichází na řadu 11 „Starších“ (*Anziani*) na měsíc srpen, kteří spolu s konzuly tvořili kurii podesty, a přímo se tak podíleli na vládě. Mezi nimi se nachází též *dominus Schenella, comes Tervisinus*, tedy hrabě Schinella V. Collalto, syn Rambalda VIII., který je v souladu se středověkým smyslem pro hierarchii uveden hned na prvním místě. Šesti jménům předchází titul *dominus*, značící, že se jednalo o příslušníky šlechty, zatímco u zbylých pěti nalezneme pouze zkratku *ser*, která označovala osoby notářského stavu. Za zmínku stojí též marginální poznámka *obiit*, nacházející se u dvou jmen, která svědčí o tom, že tyto osoby zemřely v době jejich mandátu. V dalších odstavcích následují další úředníci: *Anziani* na září a říjen, zatímco ostatní byli ustanoveni na celé tři měsíce (konzulové vyššího a nižšího stupně, prokurátoři, soudci, *tabularius* a mnozí další). Bezmála polovinu celé písemnosti zaplňují jména notářů působících při jednotlivých úřadech. Nabízí se otázka, proč tento dokument neskončil mezi dalšími písemnostmi komuny města Trevisa, nýbrž v collaltovském archivu. Odpověď není jasná, ovšem mohla by hypoteticky souviset se jménem hraběte Schinelly, uvedeným na prestižním místě v čele seznamu úředníků.

Přítomnost hraběte Schinelly v *Consiglio degli Anziani* tedy ilustruje konstantní příslušnost Collaltů k politické elitě Trevisa, jež součástí byli již od vzniku komuny. Hegemonie dynastie Della Scala v Benátsku netrvala dlouho a již na přelomu let 1338/1339 se Treviso dostalo pod vládu Republiky sv. Marka. Když se v roce 1344 jednalo o podmínkách formálního předání moci nad měs-